

Et kvantitativt blik på forældredeltagelse i skolesamarbejdet: Generelle tendenser i forhold til uddannelse, køn og klassetrin

Martin Brygger Andersen

Aalborg Universitet, Danmark

Contact author: mba@learning.aau.dk

ABSTRACT

This article examines parental involvement in school collaboration. The study was based on survey data from Program for Learning Management gathered between 2015 and 2019. An analysis was performed on parent responses ($N = 38,378$) to elucidate their personal experience of school collaboration in Danish primary and lower secondary public schools. The results indicate that highly educated parents more often participate equally in school collaboration. Mothers are still more involved in school collaboration than fathers and more often take on the main responsibility, especially at higher grade levels. In general, fathers could be involved more.

Keywords: *parental involvement, gender, school collaboration, co-parenting, education*

1 Indledning

Dansk Center for Undervisningsmiljø (DCUM) har påpeget, at vi i dag har et større talmateriale til rådighed om folkeskolen end tidligere i historien (Knoop et al., 2017). Som det formuleres i DCUM's rapport, har vi i nutiden en enestående mulighed for "at forstå skolens indre liv på måder vi aldrig tidligere har kunnet" (2017, s. 5). Dette gælder ikke blot skolens indre liv, men også dens ydre betingelser eller rammer. Nogle forskere mener, at der ligefrem er sket en empirisk drejning inden for pædagogikken,

Manuscript received: 13.01.2021. Manuscript accepted: 21.05.2021.

©2021 M. B. Andersen. This is an Open Access article distributed under the terms of the Creative Commons CC-BY 4.0 License. ISSN 1891-5949, <https://noredstudies.org>

Citation: Andersen, M. B. (2021). Et kvantitativt blik på forældredeltagelse i skolesamarbejdet: Generelle tendenser i forhold til uddannelse, køn og klassetrin. *Nordic Studies in Education*, 41(4), 331–348. <https://doi.org/10.23865/nse.v41.2813>

der har skabt ekstra opmærksomhed på, hvordan vi mest hensigtsmæssigt kan benytte data og statistisk analyse til at styrke og optimere folkeskolens pædagogiske arbejde (Nordahl, 2018; Rasmussen, 2015). I Program for Læringsledelse (PFL) deltog knap 40.000 forældre i kortlægningen i 2017. Kortlægningen indeholder adskillige oplysninger om forældredeltagelse ud fra forældrenes besvarelser. Det er dog påfaldende, at de eksisterende analyser fra PFL hovedsagelig omhandler elevernes, lærernes eller pædagogernes besvarelser (Jensen et al., 2020; Nordahl, 2018; Qvortrup et al., 2016). Ud fra forældrebesvarelserne er det muligt at belyse, hvorvidt forældre (mødre og fædre) samarbejder om at håndtere skolens udfordringer, og om faktorer som køn og uddannelse spiller en rolle. Disse spørgsmål er væsentlige, idet en større grad af forældredeltagelse sandsynligvis er forbundet med bedre resultater for børnene – fagligt såvel som socialt.

En meta-analyse har vist, at forældreinvolvering (især i form af støtte og positive forventninger) styrker børnenes faglige præstationer (Pinquart & Ebeling, 2020). Forældreinvolvering hjælper ikke blot på at styrke elevernes faglighed, men skærmer dem også imod sociale problemer såsom mobning, marginalisering og diskrimination (Jeynes, 2008; Wang et al., 2018). Forskning antyder, at det kan være gavnligt for skolen, hvis både moderen og faderen deltager lige meget i barnets skolegang. Studier har vist, at såkaldt 'co-parenting' – hvilket omhandler forældres evne til at samarbejde og yde gensidig støtte (Berryhill, 2017) – forbedrer børns skoleparathed, (Cabrera et al., 2012), trivsel (Teubert & Pinquart, 2010) og faglige præstationer (Bernard et al., 2015). Hvorvidt forældrene deltager ligeligt eller ej, kan således have betydelige konsekvenser. Meta-analyser har ydermere dokumenteret, at forældres uddannelsesniveau, sociale klasse og køn har indflydelse på graden af deres involvering (Desforges & Abouchaar, 2003; Hattie, 2009).

En etnografisk undersøgelse i danske skoler har vist, at forældrenes uddannelsesniveau (og kulturelle kapital i bredere forstand) er en væsentlig forudsætning for deres deltagelse i skolesamarbejdet (Akselvoll, 2016, 2018). Nogle forældre besidder ikke de fornødne ressourcer (økonomisk, kulturelt og/eller socialt), hvorfor de kun vanskeligt kan involvere sig i det forventede omfang (Akselvoll, 2018; Lareau, 1987). Dette er problematisk, eftersom det er muligt, at mindre deltagelse blandt forældrene vil resultere i større ulighed blandt eleverne, fordi ressourcestærke forældre med højere social status sandsynligvis har lettere ved at forhandle sig frem til skolemæssige fordele på deres børns vegne (Akselvoll, 2016; Lareau, 1987). En meta-analyse har understreget, at højtuddannede forældre deltager mere, og at moderens uddannelsesniveau især er afgørende (Desforges & Abouchaar, 2003). Det tyder blandt andet på, at forældrenes involvering daler, i takt med at børnene bliver ældre (Desforges & Abouchaar, 2003; Napolitano, 2013).

1.1 Formål og problemformulering

I denne artikel belyses det, hvorledes forældrene deler ansvaret i forhold til skolesamarbejdet. Det undersøges blandt andet, hvorvidt forældrenes måde at deltage

på forandrer sig i relation til barnets klassetrin, idet barnets grad af modenhed og selvstændighed forventes at påvirke forældrenes involvering (Desforges & Abouchaar, 2003; Lindhart, 2019). I forbindelse hermed undersøges det, om moderens og faderens uddannelsesniveau hver især har betydning for deltagelsen i skolesamarbejdet. Potentielle kommunale forskelle belyses, idet den sociale kontekst ud fra et kritisk realistisk perspektiv har betydning for, hvorvidt bestemte mekanismer kommer til udtryk i en organisatorisk sammenhæng (Kringelum & Brix, 2021). Det er overordnet set hensigten at afdække generelle mønstre og tendenser, der præger forældrenes type af deltagelse i skolesamarbejdet. Dermed kan der opnås ny viden, som kan indikere, hvorvidt forældredeltagelsen kan styrkes og for hvem. Det overordnede forskningsspørgsmål er derfor: ”Hvad karakteriserer forældredeltagelsen generelt i danske folkeskoler, og hvilken indflydelse har baggrundsfaktorer som køn, uddannelse, kommune og klassetrin?” Dette forskningsspørgsmål belyses ud fra tre opstillede hypoteser. I det følgende forklares det empiriske og teoretiske grundlag for undersøgelsen og dens hypoteser.

2 Teori og empiri

2.1 Højtuddannede forældres involvering i skolesamarbejdet

Akselvoll (2016, 2018) konkluderede ud fra et Bourdieu-inspireret perspektiv, at højtuddannede forældre har bedre forudsætninger for at deltage i skolesamarbejdet, fordi de generelt besidder mere kapital. Hun fandt tegn på, at kulturel og social kapital er mest afgørende, mens økonomisk kapital er sekundær. Deltagelse kan være resourcekrævende, hvilket i værste fald kan resultere i ulige deltagelse hos forældre, hvilket sandsynligvis kan føre til større ulighed blandt elever.

Flere meta-analyser har vist, at højtuddannede forældre er mere involveret i skolesamarbejdet (Desforges & Abouchaar, 2003; Hattie, 2009). Forældre med en længere uddannelse har muligvis bedre forståelse for skolens værdier og forventninger, hvorfor deres børn har lettere ved at tilegne sig de nødvendige sociale kompetencer, som er essentielle for at kunne opnå succes i skolen (Hattie, 2009). Dermed kan forældreinvolvering muligvis være medvirkende til, at nogle børn opnår fordele allerede meget tidligt i skoleforløbet.

En nylig undersøgelse fra PFL peger på, at der er væsentlige forskelle på elevernes skolefaglige præstationer allerede i indskolingen afhængig af moderens uddannelsesniveau (Jensen et al., 2020). Fundene tyder på, at den faglige ulighed faktisk bliver større under skoleforløbet, hvilket understreger vigtigheden af tidlig forebyggelse (Jensen et al., 2020). Dette betyder desværre, at skolerne stadigvæk bør arbejde på at reducere den sociale baggrunds (negative) indflydelse, hvilket er indskrevet i folkeskolereformens målsætning (UVM, 2020). Meget forskning tyder på, at forældreinvolvering styrker elevernes faglige præstationer samt deres trivsel (Jeynes, 2008, 2010). Derfor kan den sandsynlige sammenhæng imellem forældrenes uddannelsesniveau og deres grad af involvering i skolesamarbejdet eventuelt have alvorlige konsekvenser for eleverne – fagligt såvel som socialt.

For at undersøge den sociale baggrunds betydning for forældredeltagelsen belyses det således i nuværende undersøgelse, om forældrenes (moderens og faderens) uddannelsesniveau har indflydelse på, hvorvidt de deltager ligeligt i skolesamarbejdet. Det kan forventes, at en ligelig deltagelse kan facilitere en kontinuerlig involvering i skolesamarbejdet, fordi forældrene deles om opgaver, der kan opfattes som krævende. Hvis forældrene derimod ikke samarbejder, og hvis opgaverne opfattes som for krævende, kan det sandsynligvis føre til yderligere marginalisering af de forældregrupper, der ikke besidder de nødvendige ressourcer (jf. Akselvoll, 2016, 2018).

2.2 Mødres og fædres involvering i skolesamarbejdet

En international meta-analyse har understreget, at især moderens uddannelsesniveau er afgørende for forældrenes involvering (Desforges & Abouchaar, 2003). I en omfattende telefon-survey i England spurgte forskere ind til forældrenes involvering i skolens praktiske anliggender, herunder barnets lektier samt deres samarbejde med lærerne. De konkluderede, at mødre typisk føler sig mere involveret end fædre i skolesamarbejdet (Williams et al., 2002). En international undersøgelse af OECD (2012) viste ligeledes, at mødre generelt var mest involveret i børnenes skolegang. Mødrene diskuterede oftere bøger, film og tv-programmer med deres børn, og de spurgte oftere ind til deres trivsel i skolen. Fædre var derimod mere villige til at tilbyde lektiehjælp. Der er således en international tendens til, at mødre involverer sig mere i deres børns skolegang, hvilket også ses i Danmark. Akselvoll (2016, s. 250) undersøgte forældresamarbejdet på to danske skoler, og ved at analysere besøgsstatistikker på ForældreIntra opdagede hun, at mødre loggede ind tre gange oftere end fædre. Hun understregede, at der naturligvis ikke kan sættes lighedstegn mellem antal logins på skolernes netværk og graden (eller kvaliteten) af forældrenes involvering, men flere logins kan antyde, at mødre generelt deltager mere i skolesamarbejdet i danske folkeskoler.

Tværnational forskning om børnepasning af Craig & Mullan (2011) har indikeret, at kvinder stadigvæk tager hånd om de fleste daglige opgaver i hjemmet, og at længere uddannelse i et vist omfang medfører en mere ligelig deltagelse. Forældre i Danmark og Australien var generelt mere fælles om opgaverne sammenlignet med forældre i Italien og Frankrig, hvilket antyder, at kulturelle værdier og normer vedrørende køn og børnepasning også spiller en betydelig rolle, selvom kønsfaktoren havde den største statistiske forklaringskraft. Det er derfor sandsynligt, at kulturelle normer og værdier ligeledes influerer på forældrenes ansvarsfordeling i skolesamarbejdet, og at et højere uddannelsesniveau hænger sammen med en mere ligelig deltagelse. Forældrebesvarelserne i PFL er formentlig præget af de selvsamme tendenser, hvorfor det forventes, at mødre i større omfang end fædre rapporterer, at de deltager aktivt i skolesamarbejdet.

På trods af det væsentlige i at undersøge *graden* af forældreinvolvering er hovedformålet i nærværende undersøgelse at afgøre, hvorvidt moderen eller faderen

deltager mest, eller om de deler ansvaret ligeligt. Ud fra et ligestillingsperspektiv vurderes denne problematik som værende særligt relevant, idet involvering i skolesamarbejdet er både tids- og ressourcekrævende (Akselvoll, 2016, 2018; Knudsen, 2010). Tidligere undersøgelser har vist, at skilsmissebørn oplever mindre forældreinvolvering og -støtte (Desforges & Abouchaar, 2003), hvilket kan indikere, at kvaliteten af forældrenes samarbejde er kritisk for at opnå de optimale skolemæssige resultater.

2.3 Forældreinvolvering og barnets klassetrin

En meta-analyse af Desforges & Abouchaar (2003) har vist, at det enkelte barn spiller en aktiv, medierende rolle i forældreinddragelsen. Barnet kan aktivt søge at inddrage forældrene mere eller modsat. Det er sandsynligt, at forældrene deltager mere, når barnet giver udtryk for behovet om at modtage ekstra hjælp og støtte, hvilket muligvis kan forklare, at forældrenes grad af involvering falder, i takt med at deres barn bliver ældre (Desforges & Abouchaar, 2003; Napolitano, 2013).

En lignende tendens ses for oplevet lærerstøtte, som delvis afhænger af elevens alder. En undersøgelse har indikeret, at oplevet lærerstøtte er højest for de yngste elever og lavest for de ældste, hvilket muligvis hænger sammen med, at barnet med tiden modnes og udvikler større selvstændighed, hvorved behovet for lærerstøtte mindskes (Havik & Westergård, 2019).

Af ovenstående grunde forventes det, at barnets klassetrin har betydning for forældreinvolveringen. Særligt forventes det, at forældrene involverer sig mindre (og anderledes) i udskoling (7.-10. kl.), når barnet opnår større selvstændighed i puberteten, som gennemsnitligt indfinder sig omkring 13-års alderen – typisk lidt tidligere for piger (Aggerbeck, 2017). Dette kan sandsynligvis have betydning for forældrenes ansvarsfordeling i skolesamarbejdet. Eftersom mødre forventes at være mest involveret (Akselvoll, 2016; Desforges & Abouchaar, 2003; OECD, 2012; Williams et al., 2002) kan det hypotetiseres, at fædres grad af deltagelse generelt er lavest uanset elevens klassetrin. Det vil således undersøges, hvorvidt en ligelig deltagelse blandt forældre er mest sandsynlig i indskoling (0.-3. kl.), på mellemtrinnet (4.-6. kl.) eller i udskoling (7.-10. kl.), eller om deres ansvarsfordeling i skolesamarbejdet er uændret på tværs af klassetrin.

2.4 Hypoteser

Nærværende analyse om forældredeltagelse i folkeskolen tager afsæt i tre konkrete hypoteser, som er formuleret på baggrund af empirisk forskning. Den hypotetisk-deduktive tilgang er valgt, dels for at afgrænse analysen, og dels for at undgå at undersøge irrelevante sammenhænge uden forskningsmæssig interesse eller betydning for skolernes daglige praksis. De tre hypoteser er som følger:

- 1) Mødre tager oftere end fædre hovedansvaret for skolesamarbejdet.
- 2) Højtuddannede forældre er mere tilbøjelige til at deltage ligeligt i skolesamarbejdet.
- 3) Forældrenes deltagelse forandrer sig, i takt med at barnet bliver ældre.

Det blev italesat adskillige gange under indledende interview med programkoordinatorer fra de deltagende kommuner, at forældrenes ressourcer og socioøkonomiske status antageligvis har stor betydning for deres involvering i skolesamarbejdet, hvorfor det ud fra et praksis-synspunkt er væsentligt at undersøge de tre ovenstående hypoteser.¹ Programkoordinatorerne gav udtryk for common sense-forståelsen, at mødre og højtuddannede generelt er mest engageret i skolesamarbejdet, hvorfor de efterspurgte opdateret viden om forældredeltagelse samt indsigt i de bagvedliggende årsager.

3 Metode

3.1 Datagrundlag og fremgangsmåde

Mere end 200 skoler fra i alt 13 kommuner deltog i Program for Læringsledelse (PFL). Knap 80.000 folkeskoleelever og 10.000 fagprofessionelle (herunder lærere, pædagoger og skoleledelser) deltog – ca. 10 % af den samlede danske folkeskole (Qvortrup et al., 2016).

Tabel 1: Svarprocenter og antal besvarelser for T1–T3

	T1 (2015)	T2 (2017)	T3 (2019)
Forældrebesvarelser	54 % (41.687)	52 % (38.378)	32 % (22.449)

Som det fremgår af Tabel 1, besvarede 38.378 forældre (af ca. 75.000 inviterede) spørgeskemaundersøgelsen i 2017. Svarprocenten for forældrene faldt markant med hele 20 % i 2019, hvorfor det vurderes, at T2-målingen fra 2017 indeholder de mest gyldige og pålidelige data. Nordahl (2018) påpegede, at en relativt lav svarprocent for forældrene var forventelig, idet tidligere undersøgelser har vist, at man kun vanskeligt kan opnå svarprocenter over 60 for denne målgruppe. Ud fra denne betragtning er en svarprocent på 52 tilfredsstillende. Til sammenligning med andre surveys er svarprocenten rimelig, eftersom de fleste nyere surveys har en svarprocent på omkring 50 – enkelte lidt højere (Clement & Ingemann, 2011).

SPSS version 26 blev anvendt til samtlige analyser. Deskriptiv statistik i form af cirkel- og søjlediagrammer blev udarbejdet. Der blev efterfølgende udført chi-square-analyser af krydstabeller med henblik på statistisk inferens. De statistiske fund er rapporteret i bokse efter delanalyserne. Der blev udført to-sidet hypotesetests, og samtlige effektstørrelser er rapporteret for at mindske risikoen for overfortolkning af de identificerede tendenser (Field, 2018). Alle manglende svar blev håndteret med list-wise deletion, hvilket førte til et tab på under 3 % af de komplette cases.

1 Inden den tredje kortlægningsanalyse (Jensen et al., 2020) blev der gennemført en række uformelle interview med programkoordinatorer fra de deltagende kommuner for at afdække nogle generelle forforståelser og for at få inspiration til mulige undersøgelsesområder, der kunne øge nærværende analyses relevans for praksis.

Undersøgelsen karakteriseres som hypotetisk-deduktiv, idet der tages afsæt i relevant teori og deraf afledte testbare hypoteser. Dog kan hypotesetest ikke stå alene, idet kortlægningen indeholder tusindvis af besvarelser, hvilket medfører stor statistisk kraft, hvorfor selv ganske små (og muligvis ubetydelige) forskelle er statistisk signifikante (Byrne, 2016; Field, 2018). Derfor rapporteres de standardiserede effektstørrelser, som understreger effekternes praktiske signifikans og samtidig muliggør sammenligninger på tværs af forskelligartede studier (Tabachnick & Fidell, 2014).

3.2 Variable og måleniveau

De følgende fem variable indgik i analysen: (1) deltagelse i skolesamarbejdet, (2) modrens uddannelsesniveau, (3) faderens uddannelsesniveau, (4) barnets klassetrin og (5) kommune. Analyserne blev primært udført på et overordnet hierarkisk niveau med undtagelse af test af hypotese 1, hvor betydningen af kommune tillige blev undersøgt for at danne et overblik over, hvorvidt forældrenes måde at dele ansvaret på adskilte sig væsentligt fra hinanden i de enkelte kommuner.

Deltagelse i skolesamarbejdet er en nominal variabel med tre svarmuligheder: 'Mor', 'Far' og 'Lige meget'. Uddannelsesvariablene er ordinale og kodet i fire kategorier, som angiver forældrenes højest gennemførte uddannelse: 'Folkeskole', 'Erhvervsuddannelse eller gymnasium', 'Fra et til og med tre års videregående uddannelse' og 'Mere end fire års videregående uddannelse'.² Barnets klassetrin er en kvantitativ variabel (0.-10. kl.), mens kommune er en nominal variabel med 13 kategorier.

Der blev indledningsvis udarbejdet deskriptiv statistik for at skabe et overblik, hvorefter der blev udført mere dybdegående analyser af krydstabeller. Korrelationer blev undersøgt med Spearmans rho (r_s), mens effektstørrelser blev estimeret med Cramers V (Field, 2018).

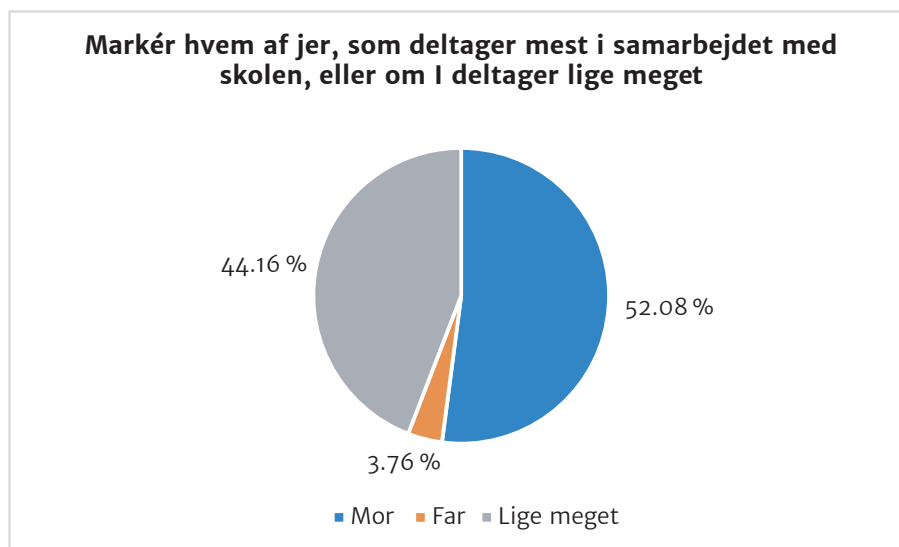
4 Resultater og diskussion

De tre hypoteser undersøges i de følgende analyseafsnit, hvor de væsentligste pointer opsamles i delkonklusioner og efterfølgende i konkrete statistiske afrapporteringer. Umiddelbart efter de tre analysedele følger en samlet konklusion.

4.1 Mødres og fædres deltagelse

Denne analysedel omhandler, hvorvidt mødre oftere end fædre påtager sig hovedansvaret for skolesamarbejdet (hypotese 1). I forbindelse hermed undersøges betydningen af den kommunale kontekst.

2 En videregående uddannelse gennemført på en professionshøjskole og/eller et universitet.

Figur 1: Forældrenes samarbejde med folkeskolen

N = 37.714. T2 (2017).

Figur 1 viser, at 52,1 % af forældrene svarede, at mødrene deltog mest i skolesamarbejdet. Af forældrene rapporterede 3,8 %, at fædrene deltog mest i skolesamarbejdet. Af forældrene svarede 44,2 %, at de deltog lige meget i skolesamarbejdet.³ Dette viser, at skolen faktisk i mange tilfælde lykkes med at involvere både mødre og fædre i skolesamarbejdet. Der er dog en påfaldende tendens til, at mødrene påtager sig hovedparten af ansvaret for skolesamarbejdet, hvis forældrene *ikke* deltager ligeligt, hvorfor skolerne tilsyneladende har svært ved i at involvere fædre mere i skolesamarbejdet.

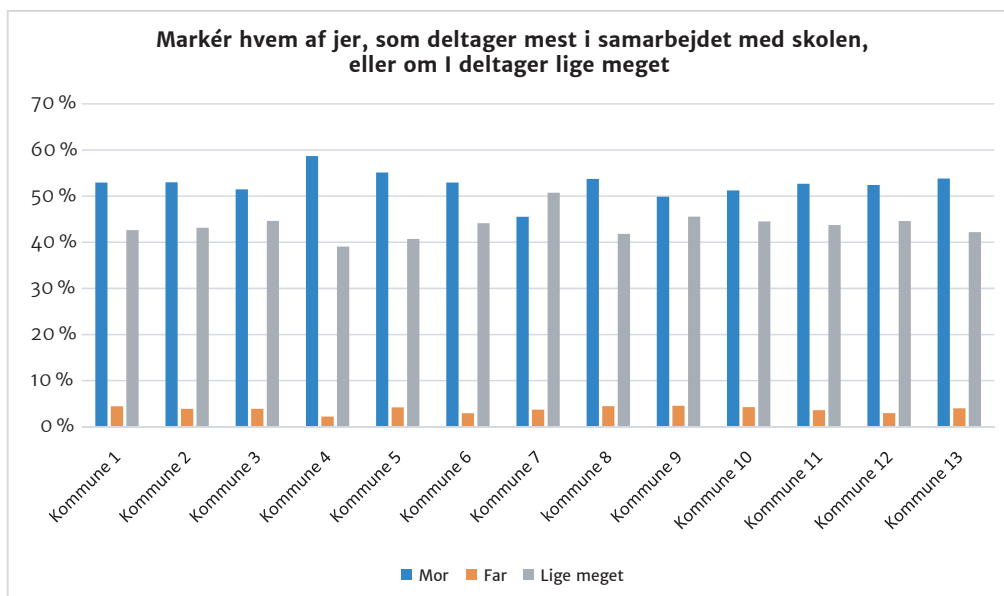
Disse forskelle var forventet ud fra tidligere forskning, som har indikeret, at mødre generelt føler sig mest involveret i skolesamarbejdet (Williams et al., 2002).

Som Figur 2 viser, var tendensen ensartet på tværs af kommunerne.⁴ I 12 kommuner rapporterede forældrene, at mødrene påtog sig hovedansvaret for skolesamarbejdet. Kun i Kommune 7 rapporterede et flertal af forældrene (51 %) en ligelig deltagelse, og i Kommune 4 rapporterede færrest forældre (39 %) en ligelig deltagelse. De kommunale forskelle kan delvist forklares som et resultat af forældrenes uddannelsesniveau.⁵

3 I det der sandsynligvis er sket et delvist systematisk frafald af lavtuddannede forældre i undersøgelsen, som det kendes fra andre surveys (Cheung et al., 2017), er det overvejende sandsynligt, at den procentvise andel af forældre, som deltog ligeligt i skolesamarbejdet, var en anelse mindre i populationen, eftersom forældre med et højere uddannelsesniveau oftere deltog ligeligt i skolesamarbejdet (jf. analysedelen "Betydningen af forældrenes uddannelsesniveau").

4 De enkelte kommuner er af etiske hensyn blevet anonymiseret.

5 Som behandlet i anden delanalyse (jf. "Betydningen af forældrenes uddannelsesniveau") blev der fundet en statistisk signifikant sammenhæng mellem forældrenes uddannelsesniveau og en ligelig deltagelse i skolesamarbejdet, hvorfor der i kommuner med flere højtuddannede typisk er flere forældre, som deltager ligeligt i skolesamarbejdet.

Figur 2: Forældrenes samarbejde med skolen efter køn og kommune
 N = 37.714. T2 (2017).

Fundet var forventet, idet OECD (2012) har konstateret en udbredt international tendens til, at mødre er mere involveret i skolesamarbejdet. Nærværende analyse antyder dermed, at der er et ligestillingsproblem i folkeskolen, idet mødre generelt påtager sig hovedansvaret for at indfri skolens krav og forventninger. Det er kendt, at forskelle i forældreinvolvering kan skyldes adskillige sociale faktorer, såsom kulturelle normer og værdier i relation til køn, type af profession, uddannelse, ressourcer og muligheder (Coltrane, 2000; Craig & Mullan, 2011). Forskere havde generelt forventet, at mødre og fædre ville deles mere om ansvaret med hensyn til børneopdragelse, efterhånden som flere mødre kom ud på arbejdsmarkedet siden sidste halvdel af det 20. århundrede (Bergman, 2005). Denne samfundsmæssige bevægelse har dog været langsommere end forventet (Coltrane, 2000). Dette er problematisk, eftersom forskning i co-parenting indikerer, at forældre, der deles om ansvaret i forhold til børneopdragelse, kan styrke børnenes skoleparathed (Cabrera et al., 2012), faglige præstationer (Bernard et al., 2015) og trivsel (Teubert & Pinguart, 2010).

Det ligger ud over dette studiums rækkevidde, hvorvidt en ligelig forældredeltagelse fremmer trivsel eller højere faglige præstationer. Dog peger empirien på, at der er en stærk kulturel tendens til, at mødre involverer sig mere i skolesamarbejdet. Derfor må det konstateres, at de fleste kommuner i varierende grad står over for samme udfordring. Der er således behov for yderligere forskning i, hvordan denne tendens kan brydes, hvis fædre skal involveres mere. Herudover er det kritisk at afdække betydningen af co-parenting i forhold til skolens kerneopgaver.

Opsamlende kan det bekræftes (hypotese 1), at det oftest er mødre, der deltager mest i skolesamarbejdet, mens det omvendt er uhyre sjældent for fædre. Forældrenes besvarelser peger således på, at skolerne har en klar udfordring med

hensyn til at involvere fædre mere i skolesamarbejdet. Dette kan være udtryk for en kulturel eller samfundsmæssig tendens, der eksisterer på tværs af de deltagende kommuner. Kun en enkelt kommune (Kommune 7) skilte sig ud ved at have et flertal af forældre, der deltog ligeligt i skolesamarbejdet, hvilket samtidig var kommunen med flest højtuddannede.

4.2 Betydningen af forældrenes uddannelsesniveau

Det forventes, at forældrenes uddannelsesniveau har indflydelse på deres deltagelsesgrad eller måde at deltage i skolesamarbejdet på. I denne analysedel undersøges det derfor, om det primært er højtuddannede forældre, der deltager ligeligt i samarbejdet med skolen. For at afgøre om faderens eller moderens uddannelsesniveau har den største indflydelse, inddrages begge uddannelsesvariable for forældrene. Til denne analysedel benyttes følgende spørgsmål fra PFL's survey: "Markér, hvem af jer, der deltager mest i samarbejdet med skolen, eller om I deltager lige meget".

Tabel 2: Hvem der deltager mest i skolesamarbejdet efter moderens uddannelse

	FOLKESKOLE	ERHVERVSUD- DANNELSE ELLER GYMNASIUM	FRA ET TIL OG MED FIRE ÅRS VIDEREGÅENDE UDDANNELSE	MERE END FIRE ÅRS VIDEREGÅENDE UDDANNELSE	TOTAL
Mor	50,4 %	54,6 %	53,3 %	45 %	52,2 %
Far	14,7	4	2,1	3	3,6
Lige meget	34,9	41,4	44,5	52	44,1
Total	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %
N	(2.269)	(12.180)	(16.965)	(6.055)	(37.469)

Kilde: T2 (2017).

Tabel 2 viser sammenhængen mellem moderens uddannelsesniveau og forældrenes deltagelse i skolesamarbejdet. Chi-square (χ^2) var stærkt statistisk signifikant ($p < 0,001$). Der blev konstateret en sammenhæng mellem moderens uddannelsesniveau og forældrenes deltagelsestype. Mønsteret er ikke entydigt, men der er tilsyneladende en tendens til, at et højere uddannelsesniveau for moderen er associeret med en mere lige deltagelse i skolesamarbejdet. Det ses, at 14,7 % af fædre påtog sig hovedansvaret for skolesamarbejdet, hvor moderen havde grundskolen som højeste uddannelse. Alligevel er det bemærkelsesværdigt, at fædre sjældent påtog sig hovedansvaret for skolesamarbejdet. I de fleste kategorier er det tydeligt, at mødre oftest tager hovedansvaret. Kun hvor moderen havde mindst fire års videregående uddannelse, deltog flertallet af forældrene (52 %) lige meget.

Tabel 3 viser et lignende mønster, hvor svarene i stedet er fordelt efter faderens uddannelsesniveau. Chi-Square (χ^2) var igen statistisk signifikant ($p < 0,001$), hvilket indikerer en generaliserbar tendens. Det nærmest identiske mønster skyldes blandt andet, at moderens og faderens uddannelsesniveau korrelerede stærkt ($r_s = 0,50$;

Tabel 3: Hvem der deltager mest i skolesamarbejdet efter faderens uddannelse

	FOLKESKOLE	ERHVERVSUD- DANNELSE ELLER GYMNASIUM	FRA ET TIL OG MED FIRE ÅRS VIDEREGÅENDE UDDANNELSE	MERE END FIRE ÅRS VIDEREGÅENDE UDDANNELSE	TOTAL
Mor	66,2 %	55,9 %	46,3 %	41,7 %	51,7 %
Far	5	3,6	3,4	4,2	3,7
Lige meget	28,8	40,5	50,3	54,1	44,5
Total	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %
N	(3.294)	(16.829)	(11.174)	(5.776)	(37.073)

Kilde: T2 (2017).

Cohen, 1988). Der er tilsyneladende en tendens til, at jo højere uddannelsesniveau faderen har, desto oftere deltager forældrene ligeligt i skolesamarbejdet. Hvor faderen havde en videregående uddannelse fra et til og med fire år eller derover, var det således hovedparten af forældrene, som deltog ligeligt i skolesamarbejdet. Faderens uddannelsesniveau har derfor tilsyneladende en anelse større indflydelse på, hvorvidt forældrene deltager ligeligt eller ej. Samlet indikerer krydstabellerne, at både moderens og faderens uddannelsesniveau har indflydelse på, hvorvidt forældrene deltager ligeligt i skolesamarbejdet. Men der er en udbredt tendens til, at mødre deltager mere end fædre *uanset* deres uddannelsesniveau, hvilket måske kan forklares ved, at den basale skoleinvolvering er en *pligt*, mens en lige grad af deltagelse i større grad er resultatet af et bevidst *valg*, de mere ressourcestærke forældre træffer.

En konsekvens af manglende involvering blandt fædre i folkeskolen kan uheldigvis være, at børnene (og måske især drengene) kommer til at mangle mandlige rollemodeller at spejle sig i, idet forskning har vist, at forældrene typisk er vigtige rollemodeller for børnene, særligt indtil den naturlige løsrivelsesproces i puberteten tager fart (AACAP, 2017). Velfungerende co-parenting kan eventuelt være en mulig forklaring på nogle af forældreinvolveringens gavnlige effekter (Berryhill, 2017).

Akselvoll's (2016, 2018) forskning peger på, at kulturel kapital (herunder formel uddannelse og faglige ressourcer) især har betydning for, hvorvidt forældrene engagerer sig i skolesamarbejdet. Tallene fra denne analyse understøtter klart dette, idet der blev fundet en statistisk signifikant sammenhæng mellem forældrenes uddannelsesniveau og en ligelig deltagelse i skolesamarbejdet. Dette var ligeledes forventet ud fra forskning om børneopdragelse i Danmark (Craig & Mullan, 2011).

Tabel 2 og Tabel 3 viser, at det primært var forældre med grundskolen som højeste uddannelse, der ikke deltog ligeligt i skolesamarbejdet, mens forældre med mere end fire års videregående uddannelse oftere deltog ligeligt i skolesamarbejdet. Der var en mindre forskel på de midterste uddannelsesgrupper. Faderens uddannelsesniveau havde tilsyneladende lidt større indflydelse på, hvorvidt forældrene deltog ligeligt eller ej. Forskellen var lille, hvorfor dette fund udelukkende kan generaliseres forsigtigt. Det skal understreges, at styrken af sammenhænge (angivet

med Cramers V) antyder, at andre faktorer end uddannelse påvirker forældrenes deltagelse i skolesamarbejdet, idet associationen (eller effekten) grundlæggende må karakteriseres som svag (Cohen, 1988).

Empirien peger overordnet på, at det er en herskende kulturel norm, at mødre tager hovedansvaret for skolesamarbejdet uanset deres uddannelsesniveau. De bagvedliggende årsager fremgår ikke direkte af forældrenes svar. Hvis skoleforvaltninger ønsker at fremme en ligelig deltagelse blandt forældrene, burde de muligvis fokusere på at styrke deltagelsen hos fædre med grundskolen som højeste uddannelse, da denne gruppe af forældre deltager mindst. Spørgsmålet er, hvordan man bedst muligt hjælper denne forældregruppe og støtter dem i at engagere sig yderligere?

Det skal understreges, at en ligelig deltagelse blandt forældrene *generelt* bør fremmes, hvor især *fædre* bør involveres yderligere. Samlet set kan det konkluderes (hypotese 2), at skolerne især lykkes med at involvere de højtuddannede forældre ligeligt i skolesamarbejdet, men at meget stadig kan gøres for at hjælpe forældre med færre ressourcer og kortere uddannelse.

Statistisk afrapportering:

Der blev fundet en statistisk signifikant association mellem faderens uddannelsesniveau og typen af deltagelse i skolesamarbejdet, $\chi^2(6) = 832,32$, $p < 0,001$, Cramers V = 0,11.

Der blev fundet en statistisk signifikant association mellem moderens uddannelsesniveau og typen af deltagelse i skolesamarbejdet, $\chi^2(6) = 1104,47$, $p < 0,001$, Cramers V = 0,12.

Begge sammenhænge var svage (jf. Cohen, 1988). Dette antyder, at andre faktorer end uddannelse har indflydelse på forældrenes deltagelse i skolesamarbejdet.

4.3 Forældrenes deltagelse og barnets klassetrin

I det følgende belyses den tredje hypotese, som omhandler, hvorvidt forældrenes måde at dele ansvaret på er influeret af barnets klassetrin (og indirekte af biologiske, sociale og psykologiske forhold). For at fremdrage et generelt billede som svar på problemstillingen er variabelen for klassetrin blevet kodet i tre kategorier, henholdsvis indskoling (0.-3 kl.), mellemtrin (4.-6. kl.) og udskoling (7.-9. kl.).

Tabel 4: Hvem der deltager mest i skolesamarbejdet efter barnets klassetrin

	INDSKOLING	MELLEMTRIN	UDSKOLING	TOTAL
Mor	50,0 %	53,5 %	53,8 %	52,1 %
Far	3,3 %	3,7 %	4,5 %	3,8 %
Lige meget	46,6 %	42,8 %	41,7 %	44,2 %
Total	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %
N	(16.245)	(11.877)	(9.592)	(37.714)

Kilde: T2 (2017).

Tabel 4 viser, at der var små forskelle på de forskellige kategorier. Chi-square var stærkt statistisk signifikant ($p < 0,001$). Tallene viser, at det største skift forekom ved overgangen fra indskolingen til mellemtrinnet, men forandringen fortsatte også i udskolingen, hvorfor yderkategorierne i krydstabellen med fordel kan sammenlignes. 46,6 % af forældrene i indskolingen delte ansvaret ligeligt, mens det samme gjaldt for 41,7 % af forældrene i udskolingen. Desuden tog 53,8 % af mødrene hovedansvaret i udskolingen, hvilket gjaldt for 50 % af mødrene i indskolingen. Det lader derfor til, at forældrenes ansvarsfordeling i skole-hjem-samarbejdet bliver mere skæv gennem skoleforløbet og gradvis forskubber sig over til mødrene. Dog må det pointeres, at sammenhængen højst kan karakteriseres som svag (Cramers $V = 0,03$). Eksisterende forskning peger på, at både moderens og faderens grad af involvering falder, i takt med at barnet bliver ældre (Desforges & Abouchaar, 2003; Napolitano, 2013), hvor resultatet af nærværende studium antyder, at faderens involvering reduceres en anelse hurtigere end moderens. Dette kan være problematisk, idet forældreinvolvering er associeret med positive faglige og sociale udfald (Jeynes, 2008, 2010) herunder de mulige gavnlige effekter af co-parenting (Berryhill, 2017).

Nogle forskere har kritiseret præmissen om, at øget forældreinvolvering nødvendigvis udgør en positiv faktor i alle tilfælde (Akselvoll, 2016, 2018; Dannesboe, 2012; Lareau, 1987). Det kan derfor diskuteres, om ikke en gradvis reduktion i forældreinvolveringen er ganske naturlig og delvis biologisk betinget. Desuden stilles der i nutidens skole større krav til forældre end tidligere ud fra ambitionen om at involvere og engagere alle forældre (Knudsen, 2010). Dette medfører, at skolesamarbejdet kan opleves som en byrde for nogle forældre, især hvis de ikke har de fornødne ressourcer, eksempelvis til at benytte sig af skolernes it-systemer (Akselvoll, 2016).

Derfor kan det tænkes, at den ulige ansvarsfordeling blandt forældrene kan gøre skolesamarbejdet mindre effektivt og samtidig mere krævende for den enkelte forælder. Af disse årsager er der behov for yderligere forskning i, hvorvidt en ligelig deltagelse blandt forældre opleves som mindre belastende, og om den fremmer elevens faglige præstationer og/eller trivsel, hvilket eksisterende forskning tyder på (Bernard et al., 2015; Teubert & Pinquart, 2010). Dette studium udpeger således nogle problematikker, som andre forskere kan arbejde videre med.

Opsummerende kan det bekræftes (hypotese 3), at forældrenes type af involvering forandrede sig efter barnets klassetrin. Det lader til, at jo ældre barnet bliver, desto mere påtager moderen sig hovedansvaret for skole-hjem-samarbejdet. Dette kan anskues som et demokratisk problem, som tydeliggør, at skolerne bør bestræbe sig på at involvere fædre mere, særligt hvad angår de ældste elever.

Statistisk afrapportering:

Der blev fundet en statistisk signifikant association mellem forældrenes måde at deltage på og barnets klassetrin, $\chi^2(4) = 85,415$, $p < 0,001$, Cramers $V = 0,03$.

Styrken af sammenhængen var meget svag. Dette antyder, at andre faktorer end barnets klassetrin har indflydelse på forældrenes måde at deltage på.

5 Begrænsninger

PFL's kortlægning indeholder samlet mere end 100.000 forældrebesvarelser, hvilket udgør et særdeles omfattende datagrundlag. I udgangspunktet er det derfor muligt at generalisere til populationen (alle forældre med børn i danske folkeskoler), idet den statistiske signifikans er stærk (Field, 2018). Alligevel må det pointeres, at svarprocenten kunne have været højere. For at mindske bias blev de nyeste data fra 2019 fra- valgt grundet den lave svarprocent på kun 32 (jf. Tabel 1). Svarprocenten var 52 i 2017, hvorfor T2-målingen blev anvendt i stedet.

Qvortrup & Egelund (2018) påpeger, at en svarprocent på 52 er acceptabel; og Nordahl (2018) forklarer, at det sjældent er muligt at opnå bedre svarprocenter for forældre i surveys. Tidligere forskning har vist, at der i spørgeskemaundersøgelser med frivillig deltagelse (som i PFL) typisk er en overrepræsentation af ældre individer og højtuddannede (Cheung et al., 2017). Derfor er det sandsynligt, at lavtuddannede og unge forældre i nogen grad er underrepræsenteret i kortlægningen.

Herudover var kortlægningen baseret på gentagne tværsnitsundersøgelser (korre- lationsstudier), hvorfor alle kausaltolkninger må ansues som grundlæggende usikre, idet variablene blev målt simultant (Field, 2018). Derfor bør undersøgelsens fund for- tolkes som korrelationer, selvom det er muligt, at de afspejler skjulte kausale mekanis- mer på et dybere ontologisk niveau (Jespersen, 2018). Der er hovedsagelig benyttet en nomotetisk tilgang, hvor generelle lovmæssigheder er søgt identificeret og herefter for- tolket ud fra en kritisk realistisk position, der fremhæver kontekstens afgørende bety- dning for, hvorvidt en mekanisme (på det dybere niveau) udløser en konkret effekt på det empiriske og/eller faktuelle niveau (Jespersen, 2018; Kringelum & Brix, 2021). Ud fra en kritisk realistisk optik må det pointeres, at selvom kausalforhold antageligvis eksis- terer, kan de ikke observeres direkte eller undersøges isoleret fra konteksten. Den soci- ale virkelighed undergår tillige konstant forandring, hvorfor det ikke kan garanteres, at undersøgelsens resultater vil være gældende i fremtiden eller i andre uddannelsessys- temer, der adskiller sig væsentligt fra det danske. Undersøgelsens resultater vurderes at være mest repræsentative i en (nutidig) nordisk kontekst. Yderligere forskning anbe- fales i andre kontekster for at verificere, om tilsvarende tendenser gør sig gældende.

6 Konklusion

Sammenfattende viser analysen om forældredeltagelse i folkeskolen, at mødre (52 %) deltog mest i skolesamarbejdet, hvilket kun sjældent gjaldt fædre (4 %). 44 % af forældrene deltog ligeligt i skolesamarbejdet, hvorfor det vurderes, at skolen i nogen udstrækning har succes med at involvere begge forældre. Denne konklusion understøtter tidligere international forskning, som har vist, at mødre typisk er (eller føler sig) mere involveret i skolesamarbejdet (Akselvoll, 2016; Desforges & Abouchaar, 2003; Williams et al., 2002). Forældrebesvarelserne antyder, at der er et decideret ligestillingsproblem i folkeskolen, idet mødrene typisk deltager mest i skolesamarbe- jdet og dermed påtager sig hovedansvaret for at indfri skolens krav og forventninger. Dette kan skyldes herskende kulturelle normer og forventninger til henholdsvis

mænd og kvinder i skolesystemet og samfundet. Kun i en enkelt kommune rapporterede et flertal af forældrene (51 %), at de deltog ligeligt i skolesamarbejdet. Denne afvigelse skyldtes blandt andet, at der var flere højtuddannede i denne kommune. Det kan således konstateres, at skolen især har vanskeligt ved at involvere fædrene mere i skolesamarbejdet. Yderligere blev det konstateret, at forældre med højere uddannelser oftere deltog ligeligt i skolesamarbejdet. Sammenhængen var statistisk signifikant, og der blev kun konstateret en mindre forskel på effekten af moderens og faderens uddannelsesniveau. Det kan forsigtigt konkluderes, at faderens uddannelsesniveau har større betydning for, hvorvidt forældrene engagerer sig ligeligt. Analysen indikerer en tendens til, at forældre med et højere uddannelsesniveau oftere deltager ligeligt i skolesamarbejdet. Derudover virker det til, at mødre i større grad end fædre deltager i skolesamarbejdet *uanset* deres uddannelsesniveau. Der er især en tendens til, at fædre med grundskolen som højeste uddannelse deltager mindre i skolesamarbejdet. Disse fund kan understøtte kvalitativ forskning, som antyder, at forældre med mere kulturel kapital (herunder formel uddannelse) involverer sig ekstra meget i skolesamarbejdet (Akselvoll, 2016, 2018; Lareau, 1987). Yderligere involvering kræver måske overskud og ressourcer, som højtuddannede i større omfang besidder. Ved nærmere analyse af betydningen af barnets klassetrin blev det desuden konstateret, at mødre (53,8 %) oftere påtog sig hovedparten af ansvaret for skolesamarbejdet i udskoling sammenlignet med 50 % i indskoling. Ydermere var der flere forældre (46,6 %), der deltog ligeligt i skolesamarbejdet i indskoling sammenlignet med udskoling (41,7 %). Ud fra Cohen (1988) vurderes denne sammenhæng som meget svag. Fundet underbygger tolkningen, at mødre påtager hovedparten af ansvaret for skolesamarbejdet under hele skoleforløbet, mens fædre i lidt større omfang er involveret i indskoling, hvorefter deres engagement gradvis falder.

Analysens fund implicerer, at mange ikke-målte forhold påvirker forældredeltagelsen. Alligevel kan det konstateres, at forældrenes uddannelse, barnets klassetrin og især forældrenes køn har betydning for omfanget af deres individuelle involvering.

6.1 Perspektivering

Analysen om forældredeltagelse udgør et bidrag til den eksisterende forskning. Analysen bidrager med relevante målinger om forældredeltagelse baseret på 38.378 forældrebesvarelser. Det er væsentligt at nævne, at kvantitative data ikke nødvendigvis kan forklare de dybereliggende sociale og psykologiske årsager bag bestemte tendenser (Flvbjerg, 2017).

Derfor er det essentielt, at de fagprofessionelle, som befinder sig nær praksis i hverdagen, bruger data i samspil med deres egen forståelse og personlige erfaring. Forskere med en kvalitativ tilgang kan eventuelt benytte analysens fund som fundament for nye undersøgelser og diskussioner, idet analysen leverer statistisk indsigt i forældredeltagelse på et overordnet niveau.

Afslutningsvis skal det pointeres, at adskillige sociale forhold påvirker forældredeltagelse i skolen, hvorfor denne undersøgelse ikke kunne berøre dem alle. Det blev

konstateret, at mødre oftere påtager sig hovedansvaret for skolesamarbejdet, hvilket kan anskues som en grundlæggende udfordring for skolerne. Kvalitative undersøgelser kunne eventuelt afdække, hvorledes forældre arbejder sammen ud fra et hverdagssociologisk perspektiv. Det er især relevant at undersøge, hvorvidt en ligelig deltagelse i skolesamarbejdet (co-parenting) har en positiv indflydelse på elevernes faglige præstationer eller trivsel. Co-parenting-begrebet dækker over et væsentligt fænomen, som kun er behandlet i beskedent omfang i skoleforskningen (Bernard et al., 2015; Berryhill, 2017; Cabrera et al., 2012). Eksisterende forskning om co-parenting fokuserer blandt andet på, hvordan samarbejde mellem forældre og gensidig støtte kan føre til større engagement hos fædre og flere interaktioner med barnet (Hohmann-Marriott, 2011). Fremtidige studier om forældreinvolvering kunne derfor med fordel belyse betydningen af co-parenting.

REFERENCER

- AACAP. (2017). Role models and children. Hentet 28. oktober 2021, fra https://www.aacap.org/AACAP/Families_and_Youth/Facts_for_Families/FFF-Guide/Children-and-Role-Models-099.aspx
- Aggerbeck, A. (2017). Er mit barn kommet for tidligt i pubertet? Hentet 10. januar 2021, fra <https://www.netdoktor.dk/sygdomme/sunde-born/Er-mit-barn-kommet-for-tidligt-i-pubertet.htm>
- Akselvoll, M. Ø. (2016). *Folkeskole, forældre, forskelle: Skole-hjem-samarbejde og forældreinvolvering i et forældreperspektiv*. Roskilde Universitet.
- Akselvoll, M. Ø. (2018). «Så kommer de andre med deres fine retter og så står jeg bare der med den åndssvage pizza»: Symbolske grænser imellem forældre i det sociale liv i folkeskolen. *Norsk Sosiologisk Tidsskrift*, 2(03), 225–241. <https://doi.org/10.18261/issn.2535-2512-2018-03-03>
- Bergman, B. (2005). *The economic emergence of women* (2. udg.). Palgrave Macmillan.
- Bernard, J. M., Nalbone, D. P., Hecker, L. L. & Degges-White, S. E. (2015). Coparenting factors that contribute to academic success. *European Scientific Journal*, 7881(July).
- Berryhill, M. B. (2017). Coparenting and parental school involvement. *Child and Youth Care Forum*, 46(2), 261–283. <https://doi.org/10.1007/s10566-016-9384-8>
- Byrne, B. M. (2016). *Structural equation modeling with Amos: Basic concepts, applications, and programming* (3. udg.; D. Riegert, Red.). Routledge.
- Cabrera, N. J., Scott, M., Fagan, J., Steward-Streng, N. & Chien, N. (2012). Coparenting and children's school readiness: A mediational model. *Family Process*, 51(3). <https://doi.org/10.1111/j.1545-5300.2012.01408.x>
- Cheung, K. L., Ten Klooster, P. M., Smit, C., De Vries, H. & Pieterse, M. E. (2017). The impact of non-response bias due to sampling in public health studies: A comparison of voluntary versus mandatory recruitment in a Dutch national survey on adolescent health. *BMC Public Health*, 17(1), 1–10. <https://doi.org/10.1186/s12889-017-4189-8>
- Clement, S. L. & Ingemann, J. H. (2011). *Introduktion til praktisk statistik: Metodeseerie for social- og sundhedsvidenskaberne* (1. udg.). Syddansk Universitetsforlag.
- Cohen, J. (1988). *Statistical power analysis for the behavioral sciences* (2. udg.). Routledge. <https://doi.org/10.4324/9780203771587>

Et kvantitativt blik på forældredeltagelse i skolesamarbejdet

- Coltrane, S. (2000). Research on household labor: Modeling and measuring the social embeddedness of routine family work. *Journal of Marriage and Family*, 62(4), 1208–1233. <https://doi.org/10.1111/j.1741-3737.2000.01208.x>
- Craig, L. & Mullan, K. (2011). How mothers and fathers share childcare: A cross-national time-use comparison. *American Sociological Review*, 76(6), 834–861. <https://doi.org/10.1177/0003122411427673>
- Dannesboe, K. I. (2012). *Passende engagement og (u)bequemme skoleliv: Et studie af børns navigationer mellem skole og familie*. Institut for Uddannelse og Pædagogik, Aarhus Universitet, København.
- Desforges, C. & Abouchaar, A. (2003). *The impact of parental involvement, parental support and family education on pupil achievements and adjustment: A literature review*. Queen's Printer.
- Field, A. (2018). *Discovering statistics using IBM SPSS statistics: North American edition* (5. udg.). SAGE Publications.
- Flvbjerg, B. (2017). Fem misforståelser om casestudiet. I S. Brinkmann & L. Tanggaard (Red.), *Kvalitative metoder: En grundbog* (2. udg.). Hans Reitzels Forlag.
- Hattie, J. (2009). *Visible learning: A synthesis of over 800 meta-analyses relating to achievement* (1. udg.). Routledge.
- Hohmann-Marriott, B. (2011). Coparenting and father involvement in married and unmarried coresident couples. *Journal of Marriage and Family*, 73(1). <https://doi.org/10.1111/j.1741-3737.2010.00805.x>
- Jensen, L. B., Lorentsen, A., Andersen, M. B., Christiansen, N. L. S. & Spangsberg, I. (2020). *Udfordringer og succeser i skoleudvikling – når tallene taler*. Aalborg Universitetsforlag.
- Jespersen, J. (2018). Kritisk realisme – teori og praksis. I L. Fuglsang, P. B. Olsen & K. Rasborg (Red.), *Videnskabsteori i samfundsvidenskaberne: På tværs af fagkulturer og paradigmer* (3. udg., s. 171–191). Samfundslitteratur.
- Jeynes, W. H. (2008). Effects of parental involvement on experiences of discrimination and bullying. *Marriage and Family Review*, 43(3–4), 255–268. <https://doi.org/10.1080/01494920802072470>
- Jeynes, W. H. (2010). *Parental involvement and academic success*. Routledge.
- Knoop, H. H., Holstein, B. E., Viskum, H. & Lindskov, J. M. (2017). *Elevernes fællesskab og trivsel i skolen: Analyser af den nationale trivselsmåling*. DCUM.
- Knudsen, H. (2010). *Har vi en aftale? Magt og ansvar i mødet mellem folkeskole og familie*. Nyt fra Samfundsvidenskaberne.
- Kringelum, L. B. & Brix, J. (2021). Critical realism and organizational learning. *Learning Organization*. <https://doi.org/10.1108/TLO-03-2020-0035>
- Lareau, A. (1987). Social class differences in family-school relationships: The importance of cultural capital. *Sociology of Education*, 60(2), 73–85. <https://doi.org/10.2307/2112583>
- Lindhart, C. L. (2019). Puberteten, tanker og følelser. Hentet 3. maj 2021, fra Patienthåndbogen <https://www.sundhed.dk/borger/patienthaandbogen/boern/om-boern/pubertet/pubertet-tanker-og-foelelser/>
- Napolitano, T. (2013). *Cyberbullying and middle school student: Internet behavior and perceptions of internet risk*. Johnson & Wales University, Ann Arbor.
- Nordahl, T. (2018). *Læringsrapport 2017: Muligheder og udfordringer ud fra kortlægningsresultaterne* (L.S. Hansen, Red.). Aalborg Universitetsforlag.
- OECD (2012). Let's read them a story! The parent factor in education. I PISA. OECD Publishing. <https://doi.org/10.1787/9789264176232-en>

- Pinquart, M. & Ebeling, M. (2020). Parental educational expectations and academic achievement in children and adolescents – a meta-analysis. *Educational Psychology Review*, 32(2), 463–480. <https://doi.org/10.1007/s10648-019-09506-z>
- Qvortrup, L. & Egelund, N. (2018). *Læringsrapport 2017/skoler*. LSP, Institut for Læring og Filosofi, Aalborg Universitet.
- Qvortrup, L., Egelund, N. & Nordahl, T. (2016). *Læringsrapport 2015: Sammenfatning* (1. udg.; L. Qvortrup & A. Helligsø, Red.). LSP, Institut for Læring og Filosofi, Aalborg Universitet.
- Rasmussen, J. (2015). Folkeskolereform. I J. Rasmussen, C. Holm & A. Rasch-Christensen (Red.), *Folkeskolen – efter reformen*. Hans Reitzels Forlag.
- Tabachnick, B. G. & Fidell, L. S. (2014). *Using multivariate statistics* (6. udg.). Pearson Education.
- UVM. (2020). Om nationale mål. Børne- og Undervisningsministeriet. Hentet 27. oktober 2021, fra <https://www.uvm.dk/folkeskolen/folkeskolens-maal-love-og-regler/nationale-maal/om-nationale-maal>
- Wang, C., La Salle, T., Wu, C., Do, K. A. & Sullivan, K. E. (2018). School climate and parental involvement buffer the risk of peer victimization on suicidal thoughts and behaviors among Asian American middle school students. *Asian American Journal of Psychology*, 9(4), 296–307. <https://doi.org/10.1037/aap0000138>
- Williams, B., Williams, J. & Ullman, A. (2002). *Parental involvement in education: Research report 332*. Department for Education and Skills.